

Вступ. Державотворча роль мови. Функції мови. Стилi, типи i форми мовлення



Гімн України

Ще не вмерла України і слава, і воля,
Ще нам ,браття молодії, усміхнеться доля.
Згинуть наші вороженьки, як роса на сонці,
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.

Душу й тіло ми положим за нашу свободу,
І покажем, що ми ,браття, козацького роду.

Станем, браття, всі за волю, від Сяну до Дону,
В ріднім краю панувати не дамо нікому.
Чорне море ще всміхнеться, дід Дніпро зрадіє,
Ще у нашій Україні доленька наспіє.

А завзяття, праця щира свого ще докаже,
Ще ся волі в Україні піснь гучна розляже.
За Карпати відіб'ється, згомонить степами,
України слава стане поміж народами.

Мова - це унікальне явище в житті людини. Вона є засобом спілкування, знаряддям мислення, зберігає культурні, інтелектуальні, національні, історичні здобутки людства. Оскільки мова - явище системне, усі її функції виступають не ізольовано, а проявляються в тісній взаємодії. Відмінність чи неповнота використання якоїсь із них згубно впливає на мову в цілому, а це, у свою чергу, відбивається на долі народу.



Стаття 10

Державною мовою в Україні є українська мова.

Держава забезпечує всебічний розвиток і функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя на всій території України.

В Україні гарантується вільний розвиток, використання і захист російської, інших мов національних меншин України.

Держава сприяє вивченню мов міжнародного спілкування.

Застосування мов в Україні гарантується Конституцією України та визначається законом.

Функції мови:

- ❖ Комунікативна функція
- ❖ Ідентифікаційна функція
- ❖ Експресивна функція
- ❖ Гносеологічна функція
- ❖ Мислетворча функція
- ❖ Естетична функція
- ❖ Культурологічна функція
- ❖ Номінативна функція

Комунікативна функція

Комунікативна функція мови полягає в тому, що вона - найважливіший засіб спілкування людей і забезпечення інформаційних процесів у сучасному суспільстві (у науковій, технічній, політичній, діловій, освітній та інших галузях життя людства). У цій ролі мова має універсальний характер: нею можна передавати все те, що виражається, наприклад, мімікою, жестами чи символами, тоді як кожен із цих засобів спілкування не може конкурувати з мовою за ступенем виразності.

Із комунікативного боку слід розглядати й сукупність текстів як наслідок діяльності комунікантів, здійснюваної шляхом обміну писемною продукцією.

Антуан де Сент-Екзюпері зазначав, що найбільша розкіш на світі – це розкіш людського спілкування. Бути засобом спілкування – найважливіша, базова функція мови, та їй так чи інакше підпорядковані інші функції.

Ідентифікаційна функція

Ідентифікаційна функція виявляється в часовому й у просторовому вимірах. Ми, сучасні українці, відчуваємо свою спільність і з пращурами, і з нащадками, і з тими, хто перебуває поряд, і з тими, хто в інших краях. Кожна людина має своєрідний індивідуальний мовний «портрет», мовний «паспорт», у якому відображено всі її національно-естетичні, соціальні, культурні, духовні, вікові та інші параметри. Лише для тих хто знає мову, вона є засобом спілкування, ідентифікації, ототожнення в межах певної спільноти. Для тих, хто її не знає зовсім або знає погано, вона може бути причиною роз'єднання, відокремлення, конфліктів і навіть ворожнечі.

Експресивна функція

Експресивна функція мови полягає в тому, що вона є універсальним засобом вираження внутрішнього світу людини.

Кожний індивід має унікальний неповторний світ, сфокусований у його свідомості, у надрах інтелекту, у гамі емоцій, почуттів, мрій, волі. І цей прихований світ може розкрити для інших лише мова: чим досконаліше володієш мовою, тим виразніше, повніше, яскравіше постаєш перед людьми як особистість. Те ж саме можна сказати і про націю, народ: «Говори — і я тебе побачу», — запевняли мудреці античності.

Гносеологічна функція

Гносеологічна функція мови виражається в тому, що вона є своєрідним засобом пізнання навколишнього світу. На відміну від інших істот людина користується не лише індивідуальним досвідом і знаннями, а й усім набутком своїх попередників і сучасників, тобто суспільним досвідом. Але за умови досконалого знання мови, й далеко не однієї.

Пізнаючи будь-яку мову, людина пізнає різнобарвний світ крізь призму саме цієї мови. Оскільки кожна мова є неповторною картиною світу — зникнення якоїсь із них збіднює уявлення людини про багатогранність світу, звужує її досвід. Гносеологічна функція мови полягає не лише в прийнятті й нагромадженні досвіду суспільства. Вона безпосередньо пов'язана з функцією мислення, формування та існування думки.

Мислетворча функція

Щоб спілкуватись, треба мати думку: мовленнєвий акт невідривно пов'язаний з актом мисленнєвим. І мова бере найактивнішу участь у процесі формування (початкового, ще нечіткого окреслення) та формулювання (чіткого вираження) думки. Мова, таким чином, виконує функцію оформлення думки — мислетворчу функцію. Ця функція якнайтісніше пов'язана з комунікативною, обидві вони становлять єдність. Деякі дослідники взагалі не виділяють мислетворчу функцію, розуміючи її як компонент комунікативної. Проте такий погляд суперечить тому фактові, що акти формування і формулювання думки можуть або збігатись, або не збігатись у часі.

Естетична функція

Естетична функція мови полягає в тому, що вона — першоджерело культури, знаряддя і водночас матеріал створення культурних цінностей. Існування мови у фольклорі, красному письменстві, театрі, пісні тощо дає безперечні підстави стверджувати, що вона є становим хребтом культури. Ось чому виховання відчуття краси мови — основа естетичного виховання.

Мові властиві закони милозвучності, тобто уникання складного для вимови нагромадження звуків. Милозвучність надзвичайно органічна для української лірики. Вона може бути джерелом естетичної насолоди, що найвиразніше виявляється при сприйнятті ораторського та художнього, зокрема поетичного, мовлення.

Культуроносна функція

Культуроносна функція мови відіграє важливу роль у житті будь-якої нації. Культура кожного народу відображена та зафіксована найперше в його мові. Для глибшого пізнання нації необхідне знання її мови, яка виконує функції своєрідного каналу зв'язку культур між народами. Репрезентуючи свою мову, ми репрезентуємо і власну культуру, її традиції та здобутки, збагачуючи світову культуру.

Через мову передається й естафета духовних цінностей від покоління до покоління. Чим повнокровніше функціонує в суспільстві мова, тим надійніший зв'язок та багатша духовність наступних поколінь. Дотримання мовних норм, популяризація рідної мови — це поступ у розвої загальної культури нації.

Номінативна функція

Усе пізнане людиною одержує від неї свою назву і тільки так існує у свідомості. Цей процес називається лінгвілізацією — «омовленням» світу. Мовні одиниці, передусім слова, служать назвами предметів, процесів, якостей, понять ознак тощо. У назвах не лише зафіксовані певні реалії дійсності, адекватно пізнані людиною, але також її помилкові уявлення, ірреальні сутності, фантазії тощо.

Стиль літературної мови

Стиль літературної мови — різновид мови (її функціональна підсистема), що характеризується відбором таких засобів із багатоманітних мовних ресурсів, які найліпше відповідають завданням спілкування між людьми в даних умовах.

У межах кожного функціонального стилю сформувалися свої різновиди — **підстили** — для точнішого й доцільнішого відображення певних видів спілкування та вирішення конкретних завдань.

Кожний стиль має:

- 1) сферу поширення і вживання (коло мовців);
- 2) функціональне призначення (регулювання стосунків, повідомлення, вплив, спілкування тощо);
- 3) характерні ознаки (форма та спосіб викладу);
- 4) систему мовних засобів і стилістичних норм (лексику, фразеологію, граматичні форми, типи речень тощо).

Стилi

Розмовний
стиль

Публіцистичний
стиль

Художній стиль

Науковий стиль

Епістолярний
стиль

Конфесійний
стиль

Офіційно-
діловий стиль



*Камінова
моя
Україна*